

Recenzja pracy doktorskiej

**pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz**

**pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.**

dr hab. inż. arch. Anna Maria Wierzbicka, prof. PW
Pracownia Architektury Sakralnej i Monumentalnej
Zakład Projektowania Architektonicznego i Urbanistycznego
Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej
Pracownia Architektury Sakralnej i Monumentalnej
00-659 Warszawa, ul. Koszykowa 55
tel. + 48 605 938 088

Recenzja pracy doktorskiej

pt. *Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych; Tendencje w kształtowaniu przestrzeni mieszkań w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym na początku XXI wieku (na przykładzie miasta Opola).*

mgr inż. arch. Agata Gąsowska – Kramarz
Promotor: dr hab. inż. arch. **Grzegorz Nawrot**, prof. Pol. Śl.

Podstawa formalna opracowania:

- Umowa o dzieło z Wydziałem Architektury Politechniki Krakowskiej reprezentowaną przez Dziekana dr. hab. inż. arch. Klaudiusza Frossa, prof. PŚL. nr RD.AiU.512.10.2023, pismo z dnia 30.10.2023
- Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z poz. zm.)
- Rozprawa doktorska pt. *Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników*

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „*pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych*”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

architektonicznych i pozaarchitektonicznych; Tendencje w kształtowaniu przestrzeni mieszkań w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym na początku XXI wieku (na przykładzie miasta Opola) mgr inż. arch. Agaty Gąsowskiej – Kramarz.

Zawartość i układ rozprawy

Otrzymane materiały – tekst i fotografie, tabele i rysunki w formie wydruku oprawione w formacie A4. Fotografie, mapy i schematy kolorowe. Praca posiada 346 stron, została starannie podzielona na 4 części składające się z podrozdziałów zaczynając od uzasadnienia wybranego tematu, omawiając przedmiot, cel i metodykę badania, a także prezentując problem oraz tezy rozprawy. Kolejne części skupiają się na badaniach literaturowych, wyodrębnieniu metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej oraz analizie tendencji w kształtowaniu lokali mieszkalnych. W aneksie znajduje się zestawienie powierzchni analizowanych lokali mieszkalnych, współczesne kierunki w projektowaniu mieszkań w Polsce oraz projekty studentów uwzględniające założenia badań. Praca kończy się bibliografią, słownikiem pojęć i skrótów, zestawieniem tabel, rysunków i zdjęć, a także stron internetowych oraz streszczeniem. Całość stanowi kompleksowe opracowanie prezentujące gruntowne badania i wnioski w obszarze architektury mieszkalnej. Monografia jest rozwinięciem i podsumowaniem badań prowadzonych przez mgr inż. arch. Agatę Gąsowską – Kramarz pod kierunkiem promotora dra. hab. inż. arch. Grzegorza Nawrota, prof. Pol. Śl.

Problematyka badań, cel, metoda pracy, zakres pracy i metodologia

Uzasadnienie wyboru tematu pracy.

Jednym z kluczowych elementów analizowanej tematyki jest architektura, czyli sztuka tworzenia systemów przestrzennych, która została sprecyzowana przez Immanuela Kanta. Martin Heidegger w swoich rozważaniach

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „*pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”*”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

definiuje zamieszkiwanie jako bycie bytu w kontekście otaczającej nas przestrzeni odnosząc je do różnych aspektów życia codziennego. Projektowanie przestrzeni mieszkalnych jest związane z tworzeniem miejsc zamieszkiwania, które odzwierciedlają ludzką egzystencję od narodzin do śmierci. Badania nad tym tematem są istotne ze względu na dynamiczny rozwój technologii budowy wielorodzinnych obiektów mieszkalnych. Autorka zakłada analizę wybranych lokali mieszkaniowych, pozwala to na zrozumienie różnych form wydzielania i konstruowania przestrzeni, a także wpływu idei „zamieszkania” na współczesną architekturę mieszkalną. Badania Doktorantki Pani Agaty Gąsowskiej - Kramarz oraz podejście interdyscyplinarne Autorki, pomagają w lepszym zrozumieniu metod projektowania przestrzeni mieszkalnych oraz ich zastosowania w praktyce. Praca ma na celu weryfikację i aktualizację wiedzy z zakresu **tendencji kształtowania przestrzeni zamieszkiwania współczesnych lokali mieszkalnych.**

Przedmiot Badań

Przedmiotem badań w niniejszej pracy doktorskiej są wybrane lokale mieszkalne zlokalizowane w obrębie osiedli na terenie miasta Opola. Kryterium wyboru stanowiły czas i miejsce realizacji, przy czym wybrane zostały obiekty zlokalizowane po 2015 roku we wschodniej i w zachodniej części miasta na terenach przeznaczonych ściśle pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Analizie poddano mieszkania jednopokojowe, dwupokojowe, trzypokojowe i czteropokojowe, przy uwzględnieniu badań wybranych opracowań teoretycznych pomocnych w doborze narzędzi badawczych.

Cel badań

Głównym celem analizy wybranych lokali mieszkalnych jest **ocena przyjętych kryteriów architektonicznych i pozaarchitektonicznych oraz identyfikacja kierunków w kształtowaniu przestrzeni lokali mieszkalnych, ich rodzaju i**

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „*pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych*”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

zależności. Aby osiągnąć ten cel, w ramach rozprawy zostały wykonane następujące kroki: (1) Opisanie problemu jako kierunku analizy; (2) Określenie narzędzi i konstrukcji kryteriów architektonicznych i pozaarchitektonicznych; (3) Przeprowadzenie analizy wybranych mieszkań na podstawie przyjętych narzędzi badawczych; (4) Zidentyfikowanie tendencji w kształtowaniu przestrzeni lokali mieszkalnych; (5) Analiza przestrzennych korelacji pomieszczeń w każdym z badanych lokali może stanowić punkt wyjścia do dalszych badań nad strukturą lokali i ich rozwojem. Cel pracy jest **uzasadniony** i klarownie opisany a systematyzacja kolejnych kroków badawczych zasługuje na uznanie.

Metodologia pracy

W pracy doktorskiej zastosowano metodologię badawczą opartą na interpretacyjnych badaniach Yassera Mahgouba architekta i naukowca z Qatar University. Cechy tej metody pokazano w tabeli 1. Mahgoub uważał, że badania nad architekturą stanowią ważne źródło nowej wiedzy i idei dotyczących środowiska zbudowanego. Jego tabela metod badawczych hierarchicznie ukazuje różne strategie od teoretycznych i eksperymentalnych po opisowe i praktyczne, w zależności od problemu badawczego. Metoda interpretacyjna Yassera Mahgouba porównywana jest z metodą interpretacyjno-historyczną Lindy Groat i Davida Wanga, które również mają istotne znaczenie w badaniach naukowych. Założenia ontologiczne i epistemologiczne tej metody skupiają się na rozwijaniu alternatywnych interpretacji rzeczywistości z intuicją i rozumowaniem jako kluczowymi sposobami zdobywania wiedzy. Niniejsza praca doktorska, w której wykorzystano tę metodologię, ma na celu rozwijanie interpretacyjnego i teoretycznego zrozumienia, a analiza danych jest opisowa z możliwością użycia podejścia ilościowego. Badacze starają się znaleźć teoretyczną interpretację zdarzeń, często uwzględniając presję polityczną jako integralną część analizy. Praca z wykorzystaniem tej metody służy przede wszystkim przekazaniu informacji,

Recenzja pracy doktorskiej

**pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz**

**pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.**

przeważnie w kontekście akademickim. Wykorzystanie nowoczesnej metodologii badawczej jest godne uznania, ponieważ przekracza standardy tradycyjnych metod analizy, takich jak kwerendy, obserwacje czy symetryczne podejścia. W badaniach architektonicznych, które są interdyscyplinarne z natury, zastosowanie takiej zaawansowanej metodyki zasługuje na uznanie.

Problematyka badawcza pracy

Praca doktorska prezentuje problematykę teoretycznego określenia typów przestrzeni w nowoczesnym budownictwie mieszkaniowym wielorodzinnym. Autorka rozprawy rozpoczyna analizę poprzez wyodrębnienie narzędzi badawczych w metodzie systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej, uwzględniając czynniki architektoniczne i pozaarchitektoniczne. Efektem pracy jest identyfikacja trendów w kształtowaniu przestrzeni mieszkalnych przy użyciu przyjętych narzędzi badawczych. W pracy zastosowano różnorodne narzędzia badawcze, takie jak przygotowane kryteria architektoniczne i pozaarchitektoniczne. Techniki badawcze obejmowały badania literaturowe i archiwalne, analizę literatury, obserwacje uczestniczące, opisy, wyjaśnienia, oględziny i przegląd budynku, fotografowanie oraz pomiary i inwentaryzację. Autorka dokonała zakresowych badań, w tym analizy literatury krajowej i zagranicznej, konstruowania narzędzi poprzez wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji kryteriów architektonicznych i pozaarchitektonicznych oraz wskazania współczesnych tendencji w kształtowaniu lokali mieszkalnych. Praca ma charakter teoretyczny i wnosi istotny wkład w rozwój nauki poprzez formułowanie nowych teorii. Autorka prezentuje starannie opracowany i kompleksowy projekt badawczy, który pozwala na dogłębne zrozumienie problemu i wnioskowanie na podstawie solidnych podstaw teoretycznych. Praca jest przemyślana, a zastosowane metody i techniki badawcze pozwalają na uzyskanie wartościowych i rzetelnych wyników.

Recenzja pracy doktorskiej

pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”

mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

Tezy pracy

W pracy doktorskiej Autorka skoncentrowała się na analizie dwóch głównych zagadnień związanych z projektowaniem i postrzeganiem przestrzeni zamieszkiwania, wykorzystując narzędzia architektoniczne i pozaarchitektoniczne. Tezy badawcze pracy skupiały się na dwóch aspektach percypowanej przestrzeni lokali mieszkalnych: kryteriach architektonicznych i pozaarchitektonicznych.

Pierwsza teza dysertacji brzmi (cyt.): *Czynności określające stan zamieszkiwania umożliwiają kształtowanie przestrzeni wewnętrznej lokali mieszkalnych w sposób symultaniczny i liniowy, zapewniając ergonomiczne powiązania strukturalne, wirtualne i materialne poszerzenia przestrzeni, przekształcalność i zwartą organizację użytkowania.* (s. 11). Teza ta dotyczyła czynności określających stan zamieszkiwania i ich wpływu na kształtowanie przestrzeni wewnętrznej lokali mieszkalnych zapewniając ergonomiczne powiązania strukturalne i organizację użytkowania. Natomiast druga teza (cyt.): *Współczesne lokale mieszkalne stanowią przestrzenie zasiedlone w materialnie wyznaczonym miejscu w przestrzeni, prawdziwe wiernie skonstruowane przez istniejące w materialnej rzeczywistości podziały, których emanacja odzwierciedla świadomość poczucia i posiadania miejsca przechowywania wrażeń i zdarzeń* (s.11). Doktorantka skupia się na współczesnych lokalach mieszkalnych jako przestrzeniach zasiedlonych, wiernie skonstruowanych przez istniejące podziały, odzwierciedlających świadomość posiadania miejsca przechowywania wrażeń i zdarzeń.

W ramach dodatkowej weryfikacji tez Doktorantka sformułowała trzy hipotezy badawcze (s.12):

(1) *Współczesny lokal mieszkalny jako miejsce stanowi uzupełnienie przestrzeni miejskiej, a także obraz nakładania przyswojonej przestrzeni publicznej łącząc symultanicznie wiele aspektów ludzkiej egzystencji.*

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

(2) *Sposób kształtowania przestrzeni lokali mieszkalnych ukierunkowuje ludzkie emocje, charakterem wykonywania czynności określających zamieszkiwania oraz sposobem organizacji życia.*

(3) *Poszerzanie przestrzeni następuje w sposób wektorowy, wykazując sensotwórczy wymiar architektury, w której lokal mieszkalny może stać się kwintesencją miejsca, zapoczątkowujące użytkowanie dostępnej przestrzeni przez wektorowe jej przyswajanie.*

Hipotezy te skupiały się na roli współczesnych lokali mieszkalnych jako uzupełnieniu przestrzeni miejskiej, wpływie kształtowania przestrzeni na ludzkie emocje oraz sposobach poszerzania przestrzeni mieszkalnych w sensotwórczy sposób. Zarówno tezy, jak i hipotezy badawcze zostały adekwatnie opisane w pełni uzasadniając tematykę związaną z pracą nad budownictwem mieszkaniowym.

Struktura pracy

Struktura pracy została podzielona na trzy części. W pierwszej przedstawiono badania literaturowe dotyczące kształtowania przestrzeni, podzielone na trzy grupy źródłowe związane z filozoficzną analizą bytu, autorami interdyscyplinarnymi oraz dorobkiem naukowym i twórczym architektów, urbanistów i teoretyków architektury i urbanistyki. Wśród najważniejszych pozycji w kontekście prowadzonych badań wymieniono m.in. *Architecture as a space* B. Zeviego, *Przestrzeń mieszkalna* O. F. Bollnow'a oraz *Bycie i czas* M. Heideggera. Druga część pracy prezentuje konstruowanie narzędzi do badań, czyli wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji i kryteriów architektonicznych i pozaarchitektonicznych. Natomiast w trzeciej części dokonano analizy empirycznego obszaru badań, czyli lokali mieszkalnych w Opolu na wybranych osiedlach.

Doktorantka przeanalizowała zagadnienia przy użyciu wybranych kryteriów, co doprowadziło do udowodnienia tez początkowych i sformułowania wniosków dotyczących kształtowania przestrzeni lokali mieszkalnych. Część graficzno-rysunkowa prezentuje analizy urbanistyczne wybranego miasta,

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

strukturę lokali mieszkalnych oraz karty badań poszczególnych lokali. Pracę uzupełnia aneks zawierający zestawienie powierzchni analizowanych lokali mieszkalnych, współczesne kierunki projektowania mieszkań w Polsce oraz projekty studentów związane z tematyką badań. W słowniku pojęć i skrótów zebrano interpretacje ważniejszych pojęć przyjętych w pracy, a na końcu opracowania umieszczono wykaz tabel, rysunków, zdjęć oraz stron internetowych. Plan pracy przedstawia schemat kolejności etapów realizowanych w badaniach praktyki architektonicznej obejmujący pozyskanie informacji, weryfikację problemu, stworzenie narzędzi, przeprowadzenie badań i wnioskowanie.

Opis zawartości dysertacji

Przyczyną powstania pracy jak podkreśla Autorka były badania Autorki nad przestrzenią zamieszkiwania jako praktykującego i realizującego projektanta architektury. W pracy w celu skonstruowania narzędzi do badań podjęto się analizy literaturowej w kontekście zasad kształtowania przestrzeni odnoszących się do sposobu i jakości wykonywanych czynności. Badania powstawały w wyniku kolejnych analiz literaturowych w tej dziedzinie, realizowanych projektów i prowadzonych ćwiczeń z projektowania architektonicznego – projektowania wielorodzinnych zespołów i budynków mieszkalnych prowadzonych przy Katedrze Projektowania Architektury Mieszkaniowej i Użyteczności Publicznej. Przestrzeń ma znaczną liczbę najrozmaitszych konotacji. W kontekście matematycznym jest abstrakcyjną ideą. W kontekście fizycznym – własnością materii. W kontekście geograficznym – środowiskiem naturalnym, wykształconym w wyniku ewolucji. W kontekście społecznym jest tworem antropogenicznym.

Rozumienie przestrzeni architektonicznej w pracy staje się nieodłącznym elementem stylów architektonicznych, co zostało zinterpretowane w kontekście historii architektury przez Sigfrida Giediona i określone jako środek wyrazu idei w architekturze i formowaniu się przestrzeni systemowego ładu. Przestrzeń w kontekście badań w pracy nad jej kwalifikacją jest uzależniona od kontekstu potencjalnego wykorzystania pojęcia używanych przez badacza architektury Christiana Norberga – Schulza. Definiuje on przestrzeń architektoniczną jako

Recenzja pracy doktorskiej

pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

konkretyzację przestrzeni egzystencjalnej, które Autorka analizuje w pracy. Doktorantka słusznie zwraca uwagę na to, że przestrzeń egzystencjalna zalicza się do pojęć psychologicznych, które wyrażają schematy, wypracowane przez człowieka we współpracy z otoczeniem, tworząc obraz miejsca, uzupełniony o ludzkie emocje, doznania, marzenia i chęć zmiany. Wybrana analiza literatury tematu w kontekście kryteriów kwalifikacji przestrzeni badanych obszarów zastała dobrana prawidłowo. Ważna analiza procesu kształtowania architektonicznej przestrzeni dla mieszkalnictwa, zmieniająca się ze względu na szerokie spektrum typologiczne, została podzielona na trzy grupy źródłowe.

Uwagi szczegółowe

Praca doktorska Autorki stanowi dogłębne badanie analizujące przestrzeń zamieszkiwania w kontekście architektonicznym. Doktorantka opierając się na wybranych kryteriach architektonicznych i pozaarchitektonicznych, dokonała kompleksowej analizy mieszkań, zwracając uwagę na tendencje oraz charakterystyczne cechy przestrzeni mieszkalnych jedno- i dwupokojowych. Przeprowadzone badania wykazały innowacyjne podejście do poszerzania przestrzeni poprzez wykorzystanie rozwiązań *smart home* oraz ergonomiczne uwarunkowania przestrzenne. W pracy doktorskiej ukazano mieszkanie jako przestrzeń użytkowane, które niosą ze sobą filozoficzne aspekty związane z poczuciem posiadania i przynależności do własnej przestrzeni. Nawiązując do teorii M. Heideggera Doktorantka podjęła refleksję nad przestrzenią zamieszkiwania jako odzwierciedleniem wewnętrznych przymysłów i subiektywnych odczuć. Analiza ta pozwoliła na głębsze zrozumienie relacji między przestrzenią a jednostką, a także roli architektury w kształtowaniu sensu przestrzeni.

Praca doktorska Autorki wskazuje na istotne zagadnienia związane z percepcją przestrzeni zamieszkiwania i jej znaczeniem dla jednostki. Wykorzystanie koncepcji fenomenologów oraz odniesienie do sztuki jako otwierającego sensu życia stanowi wartościowy wkład w rozwój dyscypliny architektonicznej. Całościowa analiza przeprowadzona przez doktorantkę pozwala na głębsze zrozumienie relacji między człowiekiem a architekturą, a także na refleksję nad znaczeniem przestrzeni w kontekście ludzkiego doświadczenia bycia.

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

Praca doktorska jest dogłębnym badaniem analizującym przestrzeń zamieszkiwania w kontekście architektonicznym. Doktorantka wykorzystuje teorie Martina Heideggera oraz Marshalla McLuhana, aby zrozumieć znaczenie mieszkania jako miejsca egzystencji. Przeprowadzona analiza skupia się na tendencjach kształtowania przestrzeni mieszkalnych, zwracając uwagę na czynności określające stan zamieszkiwania oraz potencjalne możliwości poszerzenia przestrzeni za pomocą inteligentnych technologii. Wnioski z przeprowadzonych badań wskazują na zmiany w podejściu do przestrzeni mieszkalnych, gdzie coraz częściej uwzględnia się ergonomiczne rozwiązania oraz wykorzystanie technologii *smart home*. Analiza symultaniczności i liniowości czynności mieszkańców oraz plastyczności strukturalnej lokali mieszkalnych dostarcza cennych informacji dotyczących organizacji przestrzeni i wykorzystania materiałów konstrukcyjnych. Autorka również skupia się na znaczeniu przestrzeni zamieszkiwania, co jest cenne w analizie związanej z egzystencjalnymi potrzebami człowieka. Doktorantka szczegółowo analizuje relacje między użytkownikami a przestrzenią zamieszkiwania, co pozwala na lepsze zrozumienie tego zagadnienia oraz wykazuje się precyzją i formalnym stylem i umiejętnością klarownego przedstawiania treści.

Analiza kryteriów architektonicznych i pozaarchitektonicznych w kontekście mieszkań ukazuje aktualne trendy w projektowaniu przestrzeni mieszkalnych, takie jak poszerzanie przestrzeni oraz tworzenie ergonomicznych rozwiązań. Doktorantka wskazuje na istotne różnice w strukturze mieszkań jedno- i dwupokojowych, co dodaje głębi analizie. Podkreśla również rolę identyfikacji z miejscem i poczucia posiadania w kontekście przestrzeni zamieszkiwanej. Autorka podkreśla wpływ architektury na postrzeganie przestrzeni oraz sugeruje, że odkrywanie sensów bytu poprzez dzieła sztuki może przyczynić się do głębszego zrozumienia relacji między ludźmi a otoczeniem.

Praca została wykonana z należytą starannością, co jest zauważalne w czytelnych schematach i opracowanych grafikach. Autorka prezentuje szeroki zakres mieszkania, przedstawiając schwarzplan. Analizując sposób prezentacji graficznej, można dostrzec osiem kluczowych elementów, takich jak czynności określające stan zamieszkania, powiedzenia strukturalne, organizacja użytkownika, plastyczność struktury oraz potencjalne wykorzystanie wielowektorowego

Recenzja pracy doktorskiej

**pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz**

**pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.**

poszerzenia przestrzeni zamieszkiwania. Wszystkie te aspekty są istotne w kontekście zamieszkiwania.

Według recenzentki praca **powinna zostać wydana w formie monografii zwartej**, a analizy semiotyczne mogą uzupełnić opracowanie. Autorka porusza filozoficzne aspekty zamieszkiwania, jednak nie zagłębia się w temat przestrzeni w sposób kompleksowy. Mimo analizy hermeneutycznej i teorii Bernarsda Tschumiwo brakuje uniwersalnej struktury domu. Eliade, Hani i Heller uważali, że miejsce zamieszkiwania jest pierwotnym świętym miejscem człowieka. Warto podkreślić, że początkowo funkcje sacrum i zamieszkiwania nie były oddzielone, lecz ściśle powiązane. Eliade podkreślał, że "dom" jest pierwszym miejscem realizacji sacrum i podlegał zasadom tabu, podobnie jak świątynia. Obiekty zamieszkania, podobnie jak święte przestrzenie, posiadają elementy sakralne, takie jak stół, światło, woda czy kamień. Analiza semiotyczna może uzupełnić badania i pokazać, że zamieszkanie zawiera elementy uniwersalne, ale nie wynika jedynie z kultury.

Dysertacja stanowi interesujący wkład w rozwój dyscypliny architektonicznej, poszerzając zrozumienie relacji między jednostką a przestrzenią mieszkalną. Autorka wzbogaciła treść pracy bogatymi danymi, tabelami, przykładami oraz własnymi doświadczeniami, co dodatkowo uwydatnia humanistyczne podejście do zagadnienia projektowania przestrzeni zamieszkania. Analiza podjęta w pracy doktorskiej przyczynia się do refleksji nad znaczeniem mieszkania jako miejsca bezpiecznego i indywidualnego oraz podkreśla rolę architektury w kształtowaniu sensu przestrzeni. Praca ta stanowi cenne źródło informacji dla badaczy i praktyków zajmujących się projektowaniem przestrzeni mieszkalnych.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Dysertacja przedłożona do recenzji stanowi oryginalne opracowanie naukowe. Prawidłowa struktura pracy oraz logiczne powiązanie poszczególnych rozdziałów świadczą o staranności Autorki. Treść pracy zawiera wszystkie niezbędne elementy charakterystyczne dla rozpraw doktorskich. Pomimo pewnych uwag merytorycznych, dysertacja została odpowiednio opracowana.

Recenzja pracy doktorskiej
pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej
w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania
jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

Od wyboru tematu i celu badań, poprzez dobór literatury przedmiotowej, analizę materiałów źródłowych, wybór przykładów mieszkań, autorskie opracowania, wartościowe katalogi, a także zastosowaną metodologię badawczą, analizę zebranego materiału oraz wnioski końcowe - brak istotnych zastrzeżeń. Wskazane uwagi nie wpływają znacząco na ogólny obraz pracy i jej ocenę końcową. Autorka dysertacji wykazała się umiejętnością syntetycznej analizy krytycznej oraz weryfikacji tez badawczych. Praca zasługuje na pozytywną ocenę ze względu na oryginalność, kompleksowość i staranność w opracowaniu tematu. Autorka wykazała się profesjonalizmem i zaangażowaniem w proces tworzenia dysertacji. Temat opracowania w dobie kryzysu mieszkalnictwa jest aktualny. Walorem poznawczym pracy jest jej charakter i dobór przykładów, co potwierdza oryginalność naukową opracowania wykonanego przez Panią mgr inż. arch. Agatę Gąsowskiej - Kramarz. Pomimo uwag krytycznych należy podkreślić, że Doktorantka wykazała się znajomością warsztatu naukowego, rozwiązując postawiony problem naukowy – co stanowi istotę rozprawy doktorskiej. Na uznanie zasługuje autorska metoda badawcza, szczegółowe zgłębienie literatury przedmiotu oraz opracowanie rozprawy w języku angielskim co znaczenie poszerza oddziaływanie badań. Opracowanie doktorskie Pani Agaty Gąsowskiej - Kramarz pod kierunkiem dr. hab. inż. arch. Grzegorza Nawrota, prof. Pol. Śl. jest bardzo solidnym i rzetelnym opracowaniem, poprzedzonym staranną konsultacją. Zasługuje na uznanie zarówno wybór tematu, jak i zaangażowanie Autorki pracy. Dziedzina naukowa, jaką jest architektura i urbanistyka, wymaga aplikacyjnych badań naukowych, a w tym przypadku cel ten został spełniony. Wyniki pracy mogą być wykorzystane zarówno przez naukowców, jak i praktyków, co czyni to opracowanie wartościowym dla deweloperów. Z tego powodu praca zasługuje na uznanie. Z tej perspektywy **zglaszam pracę Pani Agaty Gąsowskiej - Kramarz do wyróżnienia przyznawanego przez Radę Wydziału Politechniki Śląskiej.**

Stwierdzam, że przedłożona do recenzji dysertacja jest oryginalnym opracowaniem postawionego problemu naukowego i **spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim** przez Ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z poz. zm.) w sprawie

Recenzja pracy doktorskiej

*pt. „pt. „Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji przestrzeni mieszkalnej w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym w kontekście kształtowania jej pod wpływem czynników architektonicznych i pozaarchitektonicznych”
mgr inż. arch. Agata Gąsowska - Kramarz*

pod kierunkiem
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot, prof. Pol. Śl.

szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz. 261).

Wnioskuje do Rady Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony oraz zgłaszam pracę do wyróżnienia przyzwanego przez Radę Wydziału PŚ.

Warszawa, 23 lutego 2024 r.

dr hab. inż. arch. Anna Maria Wierzbicka, prof. PW

